

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Erzincan University Journal of Social Sciences Institute

16/2 - Aralık 2023 - E-ISSN-2148-9289

**AMASYA İLİNİN TERMAL TURİZM POTANSİYELİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Evaluation of the Thermal Tourism Potential of Amasya Province

MELAHAT AVŞAR

Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, Amasya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Amasya, Türkiye.

Asst. Prof. Dr., Amasya University, Social Sciences Vocational School, Amasya, Türkiye.

melahat.avsar@amasya.edu.tr

Orcid: 0000-0002-5700-2061

Atf/©: Avşar, Melahat (2023). Amasya İlinin Termal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 16, Sayı 2, ss. 232-244

Citation/©: Avşar, Melahat (2023). Evaluation of the Thermal Tourism Potential of Amasya Province, *Erzincan University Journal of Social Sciences Institute*, Year 16, Issue 2, pp. 232-244

Makale Bilgisi / Article Information:

Makale Türü-Article Types : *Araştırma/Research*
Geliş Tarihi-Received Date : *07.02.2023*
Kabul Tarihi-Accepted Date : *13.09.2023*
Sayfa Numarası-Page Numbers: *232-244*
Doi : *10.46790/erzisosbil.1248721*

Notlar/Notes

Yazar(lar), herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Turnitin/Ithenticate/İntihal ile İntihal Kontrolünden Geçmiştir

Screened for Plagiarism by Turnitin/Ithenticate/İntihal

Licensed by CC-BY-NC ile lisanslıdır

AMASYA İLİNİN TERMAL TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of the Thermal Tourism Potential of Amasya Province

Melahat AVŞAR

Öz:

Günümüzde sanayileşmeyle birlikte kalabalık şehir hayatı, yoğun ve stresli çalışma koşulları insanların tatil tercihlerini etkilemiştir. Tatil ve sağlık amacıyla termal turizm faaliyetlerine olan ilgi, her geçen gün artmaktadır. Orta Karadeniz Bölümünün iç kısmında bulunan Amasya'nın konumu, özellikleri ve Amasya'ya ve Amasya'nın termal tesislerine gelen turist sayıları göz önüne alındığında özellikle termal turizmin geliştirilmesi ve bu alanda çalışmaların yapılmasının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın temel amacı; Amasya ilinin termal turizm kapsamında potansiyelinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Amasya'nın sahip olduğu termal kaynakların ve tesislerin termal turizm kapsamında değerlendirilmesi ve potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır ve ikincil kaynaklardan da faydalanılmıştır. Ayrıca Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden de Amasya ve termal tesislerine gelen turist sayıları ile ilgili istatistiki bilgiler alınmıştır. Araştırmanın sonucunda da Amasya ilinin termal turizm kaynakları, termal turizm tesisleri ve bu tesislere gelen turist sayıları değerlendirilmiş ve turizm işletmecilerine ve turizm paydaşlarına öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Termal kaplıcalar, termal turizm, Amasya.

Abstract:

Nowadays, with industrialization, the crowded city life and intense and stressful working conditions have affected people's holiday preferences. Interest in thermal tourism activities for vacation and health purposes is increasing day by day. Considering the location and characteristics of Amasya, located in the inner part of the Central Black Sea Region, and the number of tourists coming to Amasya and its thermal facilities, it is thought that it is very important to develop thermal tourism and carry out studies in this field. The main purpose of this study to determine the potential of Amasya province within the scope of thermal tourism. For this purpose, it is aimed to evaluate the thermal resources and facilities of Amasya within the scope of thermal tourism and determine their potential. In the research, document analysis, one of the qualitative research methods, was used and secondary sources were also used. In addition, statistical information about the number of tourists visiting Amasya and its thermal facilities was obtained from the Amasya Provincial Directorate of Culture and Tourism. As a result of the research, the thermal tourism resources of Amasya province, thermal tourism facilities and the number of tourists coming to these facilities were evaluated and suggestions were presented to tourism operators and tourism stakeholders.

Keywords: Thermal springs, thermal tourism, Amasya.

1.GİRİŞ

Günümüzde insanlar turizm faaliyetlerini; eğlenmek, yeni insanlar ve yerler görmenin yanında şifalı su kaynaklarından ve iklim tedavilerinden de faydalanmak için gerçekleştirmektedirler (Aydın, 2012:92). Termal kaplıcalar uzun zamandır rekreasyonel turizm gelişimi için önemli bir doğal kaynak olarak kabul edilmektedir (Menkshi vd., 2019:23). Yoğun olarak sanayileşmenin yaşandığı ülkelerdeki insanlar termal turizm faaliyetlerine; sağlıklı olmak, sağlıklarını korumak, farklı aktivitelerde bulunmak ve nitelikli zaman geçirmek için katılmaktadırlar (Tunçsiper ve Kaşlı, 2008:121). Covid-19 hastalığının neden olduğu halk sağlığı krizi göz önüne alındığında, termal turizmi; bunu kendileri telafi etmek ve sağlığına kavuşmak isteyen daha fazla insanı kendine çekmiştir (Huang vd., 2022:1).

Termal turizmin temel güçlü yönleri, ilk olarak diğer tüm turizm türlerinden daha uzun ortalama kalış süresi; ikincisi mevsime bağımlılığının düşük olması ve üçüncüsü de sağlık kaplıcalarının genellikle kırsal bölgelerde yer alması ve böylece yerel ekonomi üzerinde güçlü bir harekete geçirici etkiye sahip olmasıdır (Alén vd., 2006:246). Bu bağlamda termal turizmin özellikle diğer turizm türleri ile bütünleşebilme özelliğinden dolayı turizm sezonunun tüm yıla yayılması, tesisin doluluk oranlarını artırması, çalışan istihdamının devamını sağlaması ve kırsal bölgelerin kalkınmasında oldukça önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Literatürde Amasya ilinin termal kaplıcalarının yer aldığı çalışmalar incelendiğinde; Zengin, Öztürk ve Salha (2014) Amasya'nın alternatif turizm potansiyelini değerlendirdikleri çalışmalarında termal turizmden bahsetmişlerdir. Aylar'ın (2014) Amasya'nın Gözlek kaplıcaları ile ilgili ve Yıldız, Yüksel ve Dönmez'in (2011) Amasya Terziköy Roma Hamamı üzerine çalışmalarının olduğu görülmektedir. Fakat Amasya'nın termal kaplıcalarını termal turizm açısından değerlendiren çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu çalışma ile Amasya'nın termal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Amasya'nın sahip olduğu termal kaynakların ve tesislerin potansiyeli termal turizm kapsamında ele alınmıştır. Bu doğrultuda Amasya'nın termal turizm kaynakları, termal turizm tesisleri ve bu tesislere gelen turist sayıları değerlendirilmiş ve turizm işletmecilerine ve paydaşlarına öneriler sunulmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Termal Turizm

İnsanların, termal tedavilerin etkilerinin faydalarını, suyun insan yaşamındaki önemini ve temel bir unsur olduğunu keşfetmeleri, denizlerin ve nehirlerin yakınında eski çağlarda kurmuş oldukları ilk uygarlık dönemlerinden bu yana bilinmektedir (Gianfaldoni vd., 2017:566). Tarihin ilk çağlarından bu yana insanlar sağlık amacıyla termal suların buldukları bölgelere gitmektedirler (Kozak vd., 2017: 31). Tedavi amacıyla termal suyun kullanılabilmesi için suyun yer altından çıkması ve doğal termal su olması gerekmektedir. Ayrıca suyun sıcaklığı da 20 °C üzerinde ve litresinde de en az bir gram mineralin bulunması gerekmektedir (shgmturizmdb.saglik.gov.tr).

Termal turizm, inhalasyon, termomineral su banyosu ve çamur banyosu gibi çeşitli türlerdeki yöntemler ile egzersiz, iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, psikoterapi ve diyet gibi destekleyici tedavilerin de birleştirilmesiyle yapılan kür yani tedavi uygulamalarının yanı sıra termal sularının rekreasyon ve eğlence amacıyla kullanılması sonucu ortaya çıkan turizm türü şeklinde tanımlanmaktadır (KTB, 2022a). Kozak ve diğerleri (2017: 31) de sağlık turizmi içinde değerlendirdikleri termal turizmini içeriğinde erimiş mineralin olduğu maden sularının tedavi, dinlenme ve zindeleşme amacı için kullanımından meydana gelen bir dizi ilişkiden kaynaklanmakta olduğunu belirtmektedirler. Termal turizm işletmeleri de konaklama işletmelerinin temel de sunduğu konaklama, eğlence ve yeme-içme faaliyetlerine ilave olarak termal kür olarak isimlendirilen ve birçok balneoterapi uygulamalarıyla tamamlayıcı ve destekleyici tedavileri içeren tesisler şeklinde açıklanmaktadır (Kozak, 1992:33-34).

2.2. Termal Turizmin Önemi ve Özellikleri

Termal turizmin bütün yıl devam edebilme özelliği ve en az iki ya da üç hafta devam etme zorunluluğu diğer turizm çeşitleriyle bütünleşmiş bir şekilde her zaman uygulama ve programlama kolaylığı ve avantajından dolayı tesislerin bütün yıl doluluk oranlarının %80'in üstünde tutulabilmesi, yıl boyunca karlılık ve istihdam sağlaması mümkün olabilmektedir (Özbek, 1991:16). Ayrıca diğer turizm türlerine

göre daha farklı yatırımlara ihtiyaç duyulan termal turizmde; termal havuzlar, çamur banyosu, rehabilitasyon havuzları, el ve ayak banyo donanımları, masaj, basınçlı duş, açık ve kapalı spor salonlarına, nitelikli sağlık personeline ve farklı tedavi üniteleri gibi teknik alanda farklı yatırımlara gereksinim duyulmaktadır (Emekli, 2002). Termal turizm işletmelerinde personelin sürekli olarak değiştirilmemesi, personelin uzman ve işinde deneyimli olması gibi kendine özgü bazı özellikleri vardır (Kozak, 1992:36).

Albayrak (2013:123) ve Şenol'a (2016:83) göre termal turizmin özellikleri; hem sağlıklı hem de hasta bireylere hizmet eden, yılın 12 ayı yapılabilen, uzmanlık gerektiren, yüksek gelir sağlayan, iyileştirici etkinin yanında eğlenme, dinlenme ve zindelik olanağı sağlayan, iyileşme sürecine bağlı olarak kalış süreleri uzun olan, turistlerde alışkanlık yaratan ve bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin maliyetlerinin fazla olduğu bir turizm türü olup termal kaynağın olduğu; rutubetsiz, rüzgarsız ve güneş gören yerlere tesisin kurulması ve termal kaynağın jeolojik, teknik, sağlık, hijyenik ve estetik bakımdan bütün özellikleri sunması gerekmektedir (akt. Zengin ve Eker, 2016:167). Brandão ve diğerlerinin (2021:1) yaptıkları çalışmalarının sonucunda araştırmaya katılanların çoğunun günlük stresten kaçmak, aileyle vakit geçirmek ve şımartılmak gibi boş zaman ve dinlenme faydaları nedeniyle termal turizm faaliyetlerine katıldıklarını vurgulamışlardır. Ayrıca en değerli motivasyonlarının rahatlama olduğu ve bunu psikolojik ve fiziksel refah arayışının takip ettiği ortaya çıkmıştır.

2.3. Dünya'da ve Türkiye'de Termal Turizm

Dünya çapında termal turizm özellikle Orta, Güney ve Doğu Avrupa, Asya, Kuzey Afrika ve Güney Amerika ülkelerinde yaygın olup Almanya, Macaristan, Yunanistan, İsviçre, Fransa, İspanya, İtalya, Avusturya, Rusya ve Çek Cumhuriyeti gibi ülkeler de başta olmak üzere Avrupa'da birçok tedavi edici kaplıca merkezi bulunmaktadır (Aksu ve Aktuğ, 2011:6). Japonya, Yeni Zelanda, Fransa, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Tunus, İtalya, Almanya ve İzlanda gibi ülkeler, jeotermal kaynaklı kaplıca suyu kullanımına dayalı balneoloji ve hidroterapi (termalizm) gibi sağlık ve zindelik tedavileri konusunda önemli ve uzun süredir devam eden bir üne sahiptir (Erfurt-Cooper, 2010:1). Global Wellness Institute (2022) raporuna göre Dünyanın en kalabalık ülkeleri (örn. Çin, Hindistan, Endonezya, Brezilya, Rusya) veya en zenginleri (örn. İsviçre, Avustralya, Hollanda) veya büyüklük ile zenginliği birleştiren ülkeler (örn. ABD, Japonya, Almanya, Birleşik Krallık, vb.), en çok sağlık için harcama yapan ülkelerdir. ABD, 1,2 trilyon dolarla açık farkla en büyük pazara sahiptir ve 683 milyar dolarla ikinci en büyük pazar da Çin'dir. USHAŞ'ın (2022) verilerine göre 2022 yılının ilk üç çeyreğinde sağlık hizmeti almak için toplam 876.521 kişi Türkiye'ye gelmiştir ve buradan elde edilen gelir 1.603.479 bin ABD doları tutarında gerçekleşmiştir.

Termal su kaynakları bakımından Türkiye, oldukça zengin bir ülkedir (Aksu ve Aktuğ, 2011:10). Türkiye coğrafi bakımdan dünyanın en önemli jeotermal kuşağı üzerindedir ve konumundan dolayı doğal termal kaynak suyu potansiyeli ve zenginliği göz önüne alındığında Avrupa'da birinci sırada yer alırken dünyada da ilk yedi ülke arasındadır (shgmturizmdb.saglik.gov.tr). Tablo 1'de Türkiye'nin termal kaynaklarının bölgelere göre dağılışı yer almaktadır.

Tablo 1. Türkiye'nin Termal Kaynaklarının Bölgelere Göre Dağılışı

Bölge Adı	Kaynak Sayısı
Ege Bölgesi	123
İç Anadolu Bölgesi	91
Doğu Anadolu Bölgesi	64
Marmara Bölgesi	53
Karadeniz Bölgesi	45
Akdeniz Bölgesi	24
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	10
Toplam	410

Kaynak: Özşahin ve Kaymaz, 2013:31.

Tablo 1 değerlendirildiğinde, Ege Bölgesinin en fazla termal kaynağa sahip bölge olduğu dikkat çekmektedir.

2.4. Amasya İlinin Özellikleri ve Turizm Potansiyeli

Harşena Dağı'nın eteklerinde Yeşilirmak Vadisi boyunca kurulan Amasya, 8 bin yılı aşkın tarihi geçmiş ile krallıklara başkentlik yapmış, bilim insanları, sanatkârlar ve şairler yetiştirmiş, şehzadelerin eğitim aldığı bir yer olmuştur. Kurtuluş savaşının başlangıç temellerinin atıldığı Amasya, kültürel ve tarihi değerlerinin yanında özellikle Yalıboyu evleri ile de dikkat çeken bir ildir (KTB, 2023). Karadeniz ikliminin ve İç Anadolu'nun karasal ikliminin etkilerinin görüldüğü Amasya, Orta Karadeniz Bölümü'nün kıyıda yaklaşık 80 km içerisinde bulunmaktadır (Yılmaz, 2020:185).

Zengin ve diğerlerinin (2014:18) Amasya'nın alternatif turizm potansiyelini değerlendirdikleri çalışmalarının sonucunda, Amasya'nın hem yazın hem de kışın kültüre ve doğaya bağlı alternatif turizm türlerinin çoğunun gerçekleşmesine olanak tanıyan potansiyele sahip olduğunu belirtmişlerdir. Kılıç ve diğerleri de (2019:101) Amasya'nın ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmalarında Amasya'nın bisiklet sürme, balık tutma, avcılık, botanik turizmi, doğa yürüyüşleri ve sporları, yayla turizmi, yamaç paraşütü, kuş gözlemciliği, tarım ve çiftlik turizmi, kamp ve karavan turizmi ve festival turizmi gibi etkinliklere yönelik oldukça zengin bir eko-turizm potansiyeline sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Eryılmaz'ın (2020:1391) Amasya'daki yerel halkın turiste ve turizme ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmasının sonucunda, araştırmaya katılan kişilerin büyük çoğunluğu, Amasya ilinin turizm potansiyelinin olduğunu düşündüklerini ve turizmin geliştirilmesi için yapılan çalışmaları da desteklediklerini belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar doğrultusunda Amasya'nın hem turizm potansiyelinin yüksek olduğunu hem de yerel halkında turizmin geliştirilmesi için yapılan çalışmaları destekledikleri söylenebilir. Bu bağlamda Amasya coğrafi konumu, özellikleri, tarihi geçmişi, kültürel değerleri ve doğal güzellikleri ile dikkat çeken bir il olduğu için turizm alanında da gelişeceği ve marka destinasyon olma yolunda ilerleyebileceği söylenebilir.

2.5. Termal Kaynakların Turizme Katkısı

Termal turizm, tamamlayıcı bir terapi sağlayarak insanların sağlık durumlarını iyileştirmeye yardımcı olan ve aynı zamanda ziyaretçiler için birçok rekreasyonel aktiviteye olanak sağlayan önemli bir turizm türüdür (Oğuz vd., 2010:819). Uluslararası düzeyde kaplıca tesislerinin sunduğu olanaklar giderek daha çeşitli hale gelmekte ve termal yüzme havuzları ve banyolarla birlikte genellikle balneoterapi, hidroterapi, güzellik bakımları, masaj, rahatlama ve iyileşme için bir dizi alternatif terapi gibi tedaviyi içermektedir (Boekstein, 2014:4). Brandão ve diğerleri (2021:1) özellikle pandemi sonrası sağlık ve zindelik turizmine önem verilmesini ve termal turizmin de nüfusun refah ve yaşam kalitesini sosyal, fiziksel ve çevresel düzeyde artıran stratejik bir ürün olma potansiyeline sahip olduğunu, destinasyonun sunduklarını tamamlayan özelliğinden dolayı yenilik, çeşitlilik ve her yaş grubu için kabul edilen faydalar üzerine tasarlanmış spesifik bir ürün olarak teşvik edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Oğuz ve diğerleri (2010:819) termal kaynakların turizmin gelişimine katkısını Çankırı Çavundur üzerine araştırdıkları çalışmalarında, Çankırı Çavundur termallerinin, Çankırı'nın tarihi ve kültürel mekanlarının ve Ilgaz kış turizmi alanının bir tur rotası ile bütünleştirilip çeşitli fırsatlar sunacak şekilde tanıtıldığında, Çankırı bölgesinin popülaritesinin artacağını ve Çankırı'nın kırsal kalkınmasına önemli katkı sağlanacağını belirtmişlerdir.

Kaşlı ve Öztürk (2014:13-14) Bursa, Eskişehir ve Bilecik bölgelerinde yerel ve bölgesel kalkınmaya ivme kazandıracak önemli bir potansiyele sahip olan sağlık turizmi sektörü ve bir alt alan olarak termal turizmi için paydaşların ihtiyaç duyduğu stratejik bir araştırmanın yapılmasını amaçladıkları çalışmalarında, termal su parkları, alışveriş merkezleri veya fizik tedavi hastaneleri gibi tesislerin büyük ölçekli ve işletmelerin iş birliği ile yapılması gerekmekte olduğunu belirtmişlerdir.

Çetin (2011:899) termal turizm potansiyeli açısından Nevşehir'in Kozaklı ilçesinde yaptığı çalışmasının sonucunda yörenin dünyada iyi tanınan ve termal turizmin merkezi olabilmesi için uluslararası düzeyde tanıtılması gerektiğini belirtmiştir. Zengin ve Eker (2016:165) Sakarya ilinin termal turizm potansiyelini araştırdıkları çalışmalarında, Sakarya'nın termal turizm alanında iç turizm açısından oldukça ilerlemiş olduğunu, fakat özellikle dış turizmde istenen seviyede olmadığı sonucuna varmışlardır. Tuna (2019:117) Bolu ilinin termal turizm potansiyelini araştırdığı çalışmada, Bolu'nun çok sayıda termal kaynağa sahip olduğunu fakat kaynakların olduğu yerlerin çoğunda hizmet veren tesis olmadığını belirtmiştir. Bostan (2020:40) Kuşadası'nın termal turizm potansiyelini analiz ettiği çalışmada Davutlar'da termal kaynakların var olduğunu fakat bu termal kaynakların etkin olarak kullanılmadığını

ve Davutlar'da sunulacak sağlık turizmi hizmetinin bir fırsat yaratacağının düşünülmekte olduğunu belirtmiştir. Çakır ve Aydın (2020-93) termal turizm potansiyeli bakımından Haymana ilçesini ve termal turizm konusundaki yerel halkın tutumlarını incelediği çalışmalarının sonucuna göre katılımcılar, termal turizmin Haymana'da gelişebilmesi için reklam ve tanıtım çalışmalarına daha çok önem verilmesini, yatırımların artırılmasını, ilçede sosyal alanların sayısının artırılmasını, termal tesislerin hem nitelik hem de nicelik açısından iyileştirilmesini ve termal turizm ile ilgili yerel halkın bilinçlendirilmesini belirtmişlerdir.

3. YÖNTEM

Bu araştırma ile termal turizm kapsamında Amasya ilinin potansiyelinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda veri elde etmek için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır ve ikincil kaynaklardan faydalanılmıştır. Kırıl'a (2020:170) göre literatürde oldukça fazla tercih edilen doküman analizi yöntemi; dokümana ulaşılması, dokümanın anlaşılması ve analiz edilmesi, orijinal olup olmadığını teyit edilmesi ve verinin kullanılmasıdır. Literatürde, termal turizm ve Amasya ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. Ayrıca Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden de termal tesisler ve Amasya ilindeki konaklama istatistikleri için e-posta yoluyla bilgi ve veri talep edilmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Amasya ilinde hangi termal kaplıcalar bulunmaktadır ve bu kaplıcaların konumları ve özellikleri nelerdir?
2. Amasya ilinde yer alan termal kaplıcalarda turizm tesisi bulunmakta mıdır?
3. Son 5 yılda termal turizm tesislerine gelen yerli ve yabancı turist sayısı kaçtır?
4. Son 5 yılda Amasya iline gelen yerli ve yabancı turist sayısı kaçtır?

4. BULGULAR

Terziköy Kaplıcası

Amasya şehir merkezine 36 km uzaklıkta olan Terziköy Termal Kaplıcasının suyu 39,5 derecedir. Roma Dönemi zamanından bu yana kullanılan kaplıca suyunun mide, bağırsak, idrar yolu, romatizma ve beslenme bozukluğuna iyi geldiği bilinmektedir. Kaplıcanın yakınında konaklama tesisi bulunmaktadır (KTB, 2022b). Geçmişte oldukça eskilere dayanan Terziköy kaplıcalarının bulunduğu yer içerisinde Antik Dönem hamam duvar kalıntılarına ait malzemeler bulunmaktadır (Yıldız vd., 2011:121).

Gözlek Kaplıcası

Amasya şehir merkezine 13 km uzaklıkta olan Gözlek Termal Kaplıcasının suyu 38,5 derecedir. Cilt hastalıkları, sedef hastalığı, eklem romatizmaları, kadın hastalıkları, genel stres bozuklukları ve ameliyat sonrası tedavilerde faydalı olduğu bilinmektedir. Kaplıcanın yakınında konaklama tesisi bulunmaktadır (KTB, 2022b). Son yıllarda adından söz ettiren ve ziyaretçi sayısı bakımından önemli bir potansiyel elde eden Gözlek Termal Tesisleri, önemli bir termal merkez haline gelmiştir (Aylar, 2014:273).

Hamamözü Kaplıcası

Amasya ilinin merkezine 90 km ve Çorum ilinin merkezine de 43 km uzaklıkta olan Hamamözü Termal Kaplıcasının suyu 42,5 derecedir. Kalp-damar ve tansiyon rahatsızlıklarına, sinir sistemi hastalıklarına ve siyatik gibi sorunlara faydalı olduğu bilinmektedir. Kaplıcanın yakınında konaklama tesisi bulunmaktadır (KTB, 2022b). İlçede en önemli turizm faaliyeti termal turizmdir ve burada Arkutbey Şifa Kaplıcaları ve Gimpaş Termal Tesisleri olmak üzere iki önemli kalıcı tesisi bulunmaktadır (Ak, 2013:71).

Tablo 2. Amasya'daki Kaplıcalar ve Özellikleri

Kaplıca Adı	Suyun Derecesi	Faydaları
Terziköy Kaplıcası	39,5	Mide, bağırsak, idrar yolu, romatizma ve beslenme bozukluğu
Gözlek Kaplıcası	38,5	Cilt hastalıkları, sedef hastalığı, eklem romatizmaları, kadın hastalıkları, genel stres bozuklukları ve ameliyat sonrası tedaviler

Hamamözü Kaplıcası	42,5	Kalp-damar ve tansiyon rahatsızlıklarına, sinir sistemi hastalıklarına ve siyatik gibi sorunlar
---------------------------	------	---

Kaynak: Tablo, yazar tarafından Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün internet sitesindeki bilgilerden faydalanılarak oluşturulmuştur (KTB, 2022b).

Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2022d) tarafından verilen bilgilere göre; Hamamözü'nde ve merkezde termal oteller bulunmaktadır. Hamamözü ilçesinde bulunan termal hamam yılın 12 ayı hizmet vermektedir. Merkezde bulunan tesis de 12 ay hizmet vermektedir fakat Hamamözü ilçesinde bulunan tesis sadece yaz aylarında hizmet vermektedir. Tablo 3'te Amasya'da bulunan termal otellerin listesi yer almaktadır.

Tablo 3. Amasya'da Bulunan Termal Oteller

İşletme Adı	Oda	Yatak	İlçe
Gözlek Termal Otel	45	96	Merkez
Hamamözü Termal Otel	63	126	Hamamözü
Fimarlife Termal Otel	88	240	Merkez

Kaynak: Tablo, yazar tarafından Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün internet sitesindeki "Bakanlık Turizm İşletme Belgeli Oteller" kısmındaki bilgilerden faydalanılarak oluşturulmuştur (KTB, 2022c).

Tablo 4'te yıl bazında son 5 yılda Amasya ilindeki termal turizm tesislerini ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısı bulunmaktadır.

Tablo 4. Son 5 Yılda Termal Turizm Tesislerine Gelen Yerli ve Yabancı Turist Sayısı

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Yerli	Yabancı	Yerli	Yabancı	Yerli	Yabancı	Yerli	Yabancı	Yerli	Yabancı
Merkez	49.486	1.005	48.568	1.840	27.932	286	31.112	878	42.960	1.119
İlçe	22.089		17.400		5.380	3	239		201	

Kaynak: Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2022d.

Tablo 4'te yer alan bilgiler değerlendirildiğinde yerli ve yabancı turistlerin ağırlıklı olarak merkezdeki termal tesisleri tercih ettiği görülmektedir. Covid-19 pandemisi döneminde turist sayısında azalma olduğu fakat pandemi sonrasında termal tesislere gelen turist sayısında yükselmenin olduğu görülmektedir. Tabloda dikkat çeken bir diğer hususta özellikle yabancı turistlerin merkezdeki termal tesisleri tercih ettiği yönündedir. Tablo 5'te yıl bazında son 5 yılda Amasya'yı ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayıları bulunmaktadır.

Tablo 5. Amasya İli Konaklama İstatistikleri

Yıllar	Yerli	Yabancı	Toplam
2018	320.989	11.329	332.318
2019	319.305	13.245	332.550
2020	212.724	2.455	215.179
2021	285.183	6.451	291.634
2022 Kasım	322.794	15.707	338.501

Kaynak: Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022d.

Tablo 5'te yer alan bilgiler değerlendirildiğinde yine pandemi döneminde Amasya'ya gelen yerli ve yabancı turist sayısında azalma olduğu görülmektedir. Fakat pandemiden sonra Amasya'yı ziyarette bulunan yerli ve yabancı turist sayısında artış olduğu dikkat çekmektedir. 2022 yılı Kasım ayı verilerine

göre Amasya'yı ziyaret eden toplam 338.501 kişinin 322.794'ü yerli 15.707'si yabancı turistlerden oluşmaktadır.

Tablo 4 ve Tablo 5'te yer alan bilgiler doğrultusunda, 2022 yılında merkezdeki ve ilçedeki termal tesise gelen yerli ve yabancı turistlerin sayısı 44.280'dir. Bir diğer ifade ile 2022 yılında Amasya'da konaklayan turistlerin yaklaşık %13'ünün termal turizm amacıyla Amasya'ya geldiği söylenebilir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Sağlık turizmi kapsamında değerlendirilen termal turizmin özellikleri dikkate alındığında özellikle turizmin mevsimsel özelliğine bağlı olmadan yılın 12 ayı turist çekebilen, istihdamı artıran ve genellikle termal kaynakların kırsal bölgelerde bulunmasından dolayı kırsal alanların gelişmesinde önemli rolü olduğu söylenebilir. Turizm birçok sektör ile bağlantılı olduğu için yerel kalkınmaya ve bölge halkına gelir kaynağı oluşturabilmektedir. Ayrıca kültür alışverişi olacağı için sosyo-kültürel anlamda da etkileşim oluşturmaktadır.

Amasya ili konumu, iklim özellikleri, doğal kaynakları ve güzellikleri ile alternatif turizm türleri içerisinde özellikle termal turizm konusunda potansiyeli oldukça yüksektir. Terziköy, Gözlek ve Hamamözü kaplıcaları başta olmak üzere oldukça zengin kaplıcaları olan Amasya, termal turistler için oldukça çekici bir turizm destinasyonudur.

Amasya'ya 2022 yılında günübirlik ziyaretçiler hariç termal tesislere gelen yerli ve yabancı turist sayısı 44.280'dir. Bu rakam 2022 yılında Amasya'yı ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin yaklaşık %13'ü olduğu söylenebilir. Bu kapsamda üç tane önemli termal kaplıcası bulunan Amasya'nın termal turizm potansiyelinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda da termal turizm için şu önerilerde bulunulabilir;

- Günümüzde değişen tüketici tatil davranışları ve sağlıklı yaşam bilincinin arttığı göz önüne alındığında insanların termal kaynakların varlığından haberdar olabilmeleri için etkili tanıtım yapılmasının oldukça önemli olduğu söylenebilir. Termal kaynakların hangi rahatsızlıklara iyi geldiği konusunda detaylı bilgiler verilebilir. Termal turizmin geliştirilmesi ile ilgili Çetin (2011) ve Çakır ve Aydın (2020) da tanıtım ve reklam faaliyetlerine önem verilmesi gerekliliğini çalışmalarında vurgulamışlardır.
- Termal turizmin yılın 12 ayı yapılabilir olması ve diğer turizm çeşitleri ile entegre olabilmesi (örneğin kongre, kış turizmi, doğa temelli turizm gibi alternatif turizm çeşitleri) özelliğinden dolayı turistik ürün geliştirilirken ve pazarlanırken termal turizme de yer verilebilir. Ayrıca termal turistler daha uzun süre konaklama yaptıkları için hem tesisin doluluk oranlarının yüksek olması hem de personel istihdamı açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir.
- Amasya'ya termal turizm için gelen yerli ve yabancı turist verileri değerlendirildiğinde özellikle yabancı turistlerin oldukça az sayıda olduğu dikkat çekmektedir. Bu yüzden yurt dışında tanıtım yapılabilir.
- Termal turizm tesislerinin kaynağı doğaya bağlı olduğu için çevre konusunda hassas ve çevreye duyarlı olunması, çevrenin korunması ve termal kaynakların sürdürülebilir kullanılması açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir.
- Pelit ve diğerleri (2017:68) termal otel işletmelerindeki müşteri profilinin ağırlıklı olarak anlayış, sabır, ilgi ve hoşgörü isteyen hasta ve yaşlı kişilerden oluşmasından dolayı personel işe alınırken kişilerin bu tür özelliklerini belirlemeye yönelik testlerin kullanılmasının yerinde olacağını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda termal turizm işletmelerine personel alınırken termal turizm için gelen turistlerin profili dikkate alınarak bu tür belirtilen özelliklere dikkat edilerek eğitilmiş ve nitelikli kişilerin işe alınması önerilebilir.
- Amasya'da bulunan termal oteller incelendiğinde oda ve yatak kapasitesinin oldukça az olduğu görülmektedir. Termal turizm tesisi sayısı artırılabilir. Fakat termal turizm tesisi yapılırken de Aydın'a göre (2012:96) yapımında dikkat edilmesi gereken bazı önemli hususların olduğu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'nın kurallarına uygun olarak projelendirilip yapılması gerektiği dikkate alınmalıdır.
- Timur (2018:38) termal turizm işletmelerinde hizmet kalitesi, destinasyon imajı ve tekrar ziyaret niyeti ilişkilerini araştırdığı çalışmasının sonucunda termal turistlerin hizmet kalitesi, destinasyon imajı algıları ve tekrar ziyaret etme niyetleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu

sonucuna varmıştır. Bu açıdan bakıldığında termal turizm işletmelerine gelen turistleri, termal otellerin sunduğu hizmetin kalitesi ve destinasyon imajının tekrar ziyaret etme niyetlerini etkilediği göz önüne alınarak termal turizm işletmelerine kaliteli hizmet sunmaları ve destinasyonun tanıtılmasında ve pazarlanmasında termal turizmin iyi konumlandırılmasının oldukça önemli olduğu söylenebilir.

- Termal turistler için Amasya'ya özel ilgi turları kapsamında turlar düzenlenebilir.
- Termal tesislerin yılın 12 ayı açık olabilmeleri ve doluluk oranlarını da yüksek tutabilmeleri için pazarlama stratejilerini geliştirmeleri önerilebilir.

Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmış ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Fakat gelecekte yapılacak olan çalışmalarda termal turistler ve turizm işletmeleri de araştırmaya dahil edilerek daha detaylı ve kapsamlı araştırmalar yapılabilir. Ayrıca Amasya'ya termal turizm için gelen turistlerin seyahat motivasyonları da araştırılabilir.

REFERENCES/KAYNAKÇA

- AK, U. (2013). Amasya İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013 – 2023. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı XI. Bölge Müdürlüğü Amasya Şube Müdürlüğü.
- AKSU, C. ve AKTUĞ, E. (2011). Güney Ege Bölgesi Termal Turizm Araştırması. Güney Ege Kalkınma Ajansı. https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/o_19v5e3rnhs11tg319h35c11c928.pdf (18.12.2022).
- ALBAYRAK, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- ALÉN, M. E., FRAIZ, J. A. ve RUFÍN, R. (2006). Analysis of Health Spa Customers' Expectations and Perceptions: The Case of Spanish Establishments. *Polytechnical Studies Review*, 3(5/6), 245-262.
- AYDIN, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23): 91-96.
- AYLAR, F. (2014). Orta Karadeniz'de Yeni Gelişen Bir Termal Turizm Merkezi: Gözlek Kaplıcası (Amasya). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 261-276.
- BOEKSTEIN, M. (2014). Tourism, Health and the Changing Role of Thermal Springs- Should South Africa Reposition Its Thermal Spring Tourism Product? *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 3(2), 1-9.
- BOSTAN, A. (2020). Kuşadası'nda Termal Turizm Potansiyelinin Analizi. *Journal of New Tourism Trends*, 1(1), 40-54.
- BRANDÃO, F., LIBERATO, D., TEIXEIRA, A. S. ve LIBERATO, P. (2021). Motives for Thermal Tourism: An Application to North and Central Portugal. *Sustainability*, 13(22), 12688.
- ÇAKIR, M. ve AYDIN, F. (2020). Yerel Halkın Termal Turizme Yönelik Görüşleri: Haymana İlçesi Örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(43), 93-110.
- ÇETİN, T. (2011). Termal Turizm Potansiyeli Açısından Kozaklı (Nevşehir) Kaplıcaları. *Turkish Studies (Elektronik)*, 6(1), 899-924.
- EMEKLİ, G. (2002). Turistik Ürün Çeşitlendirilmesinde Termal Turizmin Önemi ve İzmir. *Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü*, 3, 267-286.
- ERFURT-COOPER, P. (2010). The Importance of Natural Geothermal Resources in Tourism. *In Proceedings World Geothermal Congress* (pp. 1-10), 25-29 April 2010 Bali, Indonesia.
- ERYILMAZ, B. (2020). Yerel Halkın Turiste ve Turizme Bakışı: Amasya Örneği (Locals' Viewpoints Towards Tourist and Tourism: Case of Amasya). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(2), 1381-1395.
- GIANFALDONI, S., TCHERNEV, G., WOLLINA, U., ROCCIA, M. G., FIORANELLI, M., GIANFALDONI, R. ve LOTTI, T. (2017). History of the Baths and Thermal Medicine. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 5(4), 566-568.
- GLOBAL WELLNESS INSTITUTE, 2022 The Global Wellness Economy: Country Rankings, <https://globalwellnessinstitute.org/industry-research/2022-global-wellness-economy-country-rankings/> (18.12.2022).
- HUANG, X., ZHANG, Y. ve LI, C. (2022). Assessing the Compensatory Potentiality of Hot Spring Tourism in The Covid-19 Post-Pandemic Environment. *Sustainability*, 14(14), 8579, 1-19.
- KAŞLI, M. ve ÖZTÜRK, D. (2014). An Investigation on Thermal Tourism In Bursa, Eskisehir and Bilecik. *Global Journal on Advances in Pure and Applied Sciences*, 4, 13-20.
- KILIÇ, D.D., GÜLER, D., BABACAN, A. ve KILIÇ, M. (2019). Amasya'nın Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Derleme. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 77-106.
- KIRAL, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.

- KOZAK, N. (1992). Termal Turizm İşletmeciliği ve Önemi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 33-38.
- KOZAK, N., AKOĞLAN KOZAK, M. ve KOZAK, M. (2017). *Genel Turizm İlkeler- Kavramlar*. (19. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- MENKSHI, E., QIRICI, E. ve SHEHU, D. (2019). Thermal Springs of Benja-Albania, Possibilities for Tourism Deveelopment. *European Journal of Social Sciences*, 58(1), 23-31.
- OĞUZ, D., KÜLEKÇİ, Ö. C. ve AKPINAR, N. (2010). The Contribution of Thermal Sources to Tourism Development: A Case Study from Çankiri Çavundur, Turkey. *Scientific Research and Essays*, 5(8), 819-825.
- ÖZBEK, T. (1991). Dünya'da ve Türkiye'de Termal Turizmin Önemi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 15-29.
- ÖZŞAHİN, E. ve KAYMAZ, Ç. K. (2013). Türkiye'nin Termal Su Kaynaklarının Coğrafi Açından Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 25-37.
- PELİT, E., SOYBALI, H. H. ve AK, S. (2017). Termal Otel İşletmelerinde Personel Bulma, Seçme ve Personeli İşe Yerleştirme Sürecindeki Uygulamalar ve Sorunlar Üzerine Bir Araştırma: Afyonkarahisar Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(3), 53-73.
- ŞENOL, F. (2016). *Türkiye Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2022a), Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11475/genel-tanimlar.html> (18.12.2022).
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2022b), Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Termal Turizm, <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59547/termal-turizm.html> Erişim Tarihi: (20.12.2022).
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2022c), Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Bakanlık Turizm İşletme Belgeli Oteller, <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-178791/bakanlik-turizm-isletme-belgeli-oteller.html> (26.12.2022).
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2022d), Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, iktm05@ktb.gov.tr (21.12.2022).
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (2023), Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Genel Bilgiler, <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59457/genel-bilgiler.html> (24.01.2023).
- TİMUR, B. (2018). Service Quality, Destination Image and Revisit Intention Relationships at Thermal Tourism Businesses. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 1(1), 38-48.
- TUNA, H. (2019). Bolu İlinin Termal Turizm Açısından Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(1), 117-130.
- TUNÇSİPER, B. ve KAŞLI, M. (2008). Termal Turizmin Ekonomik Etkileri: Gönen Örneği. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 120-135.
- TÜRKİYE'DE TERMAL SAĞLIK TURİZMİ, <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/10949/0/07pdf.pdf> (18.12.2022).
- USHAŞ Uluslararası Sağlık Hizmetleri Aş. Sağlık Turizmi, <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi/> Erişim Tarihi: 19.12.2022.
- YILDIZ, M. Ş., YÜKSEL, F. A. ve DÖNMEZ, Ş. (2011). Amasya Terziköy Roma Hamamı Arkeojeofizik Çalışmaları. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 27. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, (23-28 Mayıs 2011 Malatya) ss.121-138.
- YILMAZ, Y. (2020). Amasya Şehri'nin İklim Yapısı ve Özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (Aralık Özel Sayı), 167-186.
- ZENGİN, B., ÖZTÜRK, E. ve SALHA, H. (2014). Amasya İlinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2014(2), 1-22.

ZENGİN, B. ve EKER, N. (2016). Sakarya İli Termal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 165-181.

EXTENDED SUMMARY

The interest in thermal tourism activities for holiday and health purposes is increasing day by day. Considering the location and characteristics of Amasya, located in the inner part of the Central Black Sea Region, and the number of tourists coming to Amasya and its thermal facilities, it is thought that it is very important to develop thermal tourism and carry out studies. This study aimed to evaluate the thermal tourism potential of Amasya. In this context, the potential of Amasya's thermal resources and facilities has been evaluated within the scope of thermal tourism.

For this purpose, document analysis method, one of the qualitative research methods, was used to obtain data and secondary sources were used. In the literature, studies on thermal tourism and Amasya were examined. In addition, information and data regarding thermal facilities and accommodation statistics in Amasya were requested from the Amasya Provincial Directorate of Culture and Tourism via e-mail.

Amasya province has a very high potential among alternative tourism types, especially thermal tourism, with its location, climate characteristics, natural resources and beauties. Amasya, which has very rich thermal springs, especially Terziköy, Gözlek and Hamamözü thermal springs, is a very attractive tourism destination for thermal tourists. The number of local and foreign tourists coming to the thermal facilities in Amasya in 2022, excluding daily visitors, is 44,280. It can be said that this figure is approximately 13% of the local and foreign tourists visiting Amasya in 2022. In this context, it can be said that Amasya, which has three important thermal spas, has a very high thermal tourism potential.

Considering the changing consumer holiday behaviors and increasing awareness of healthy living today, it can be said that effective promotion is very important so that people can be aware of the existence of thermal resources. Since thermal tourism can be done 12 months a year and can be integrated with other types of tourism, thermal tourism can be included when developing and marketing touristic products. When the data of local and foreign tourists coming to Amasya for thermal tourism are evaluated, it is noteworthy that the number of foreign tourists is quite low. Therefore, it can be promoted abroad. When the thermal hotels in Amasya are examined, it is seen that the room and bed capacity is quite low. The number of thermal tourism facilities can be increased. Tours can be organized within the scope of special interest tours to Amasya for thermal tourists. It may be recommended that thermal facilities develop their marketing strategies so that they can be open 12 months a year and keep their occupancy rates high.